

Ранно Рисојевић

КОМИЧАР

Тек после десетак година усавршавања могли су да се виде први плодови мога рада, више није било ријечи о подражавању, о мајмунисању укратко, комика коју сам давао гледаоцима превазилазила је све што су они било када и било гдје могли да виде. Ослобођена свега виђеног, препознатљивог и као таква мање вриједног, она је дјеловала сабласно, као смијешак творца свијета људској слабости. Годинама сам се држао на том нивоу, годинама запањивао гледаоце широм свијета. Природно, моја је умјетност била и остала пантомимска, без иједне ријечи, универзална. Пантомимичара има много, на све стране свакодневно никне неки нови, али сви они имају само једног данас стварног узора — мене. Увијек сам се смјешкао тим биједним покушајима, што су се више трудили да прекопирају моје покрете, то је постајало очигледније колико сам ја бољи комичар од њих, колико је моја умјетност јединствена и неприкосновена.

Од прије извјесног времена примјећујем промјене узане за моје тијело. Док сам раније облачио пантомимичарски трико, сада за то више нема никакве потребе, све што је на мени, чак и најобичније одијело, купљено на распродаји, дјелује попут каквог вјешто одабраног костима, док моје лице, овакво какво је, ненашминкано, неподешено, дјелује као да је на њему дебели слој шминке. Али то још није све. Више се не смијем појављивати јавно, пред људима, то изазива крајње необјашњиве реакције, готово погубне за јавни ред и саобраћај.

Једног јутра, пошто сам се помно обријао, обукао, погледао у огледало, промијесио неколико пута лице подешавајући разне гримасе више рутински, вјежбе ради, иза-

шао сам из собе, прошао ходником, спустио се степеницама и испао на улицу. Десило се то као да се низ степенице скотрљало нојево јаје. Неки људи што су доље разговарали, дискутовали, вјероватно о повишицама пензија, застадоше одједном, занијемели, а затим се њихова лица препустише ерупцији смијеха. Тресли су се, наслоњени један на другог, урнебесно, улица је одјекивала од тих експлозија. Било ми је непријатно, огледао сам се, провјерио шлиц на панталонама, гледао да ли нешто не вири напоље, све је било у најбољем реду, имао сам на себи кошуљу, капут је био очеткан, одијело испеглано, без икаквих натписа, иза мене није висила никаква празна конзерва. Прешао сам руком преко косе, била је уредно зачешљана као и увијек.

Али људи нису престајали са пренемагањем и смијехом, чак су се морали окренути на другу страну да им не би позлило. Сузе су им испадале из очију, као роса. Покушавао сам да их упитам шта им је, али они су одмахивали рукама, окретали се од мене, не могавши ни ријечи да изговоре. Затим побјегоше, да се ваљда ослободе напасти смијеха, да им не би позлило.

Вратио сам се у собу, крајње изненађен, сјео пред огледало и загледао се у твробо своје лице. На њему нисам примјетио ништа необично, било је то моје свакидашње лице, отужно и безоблично, које сам користио на представама, у шетњи улицама и парковима, у продавницама, код бријача. Да, код бријача, јер нисам смио да дозволим да ме брије човјек који би одједном праснуо у смијех док му бритва клизи по мом грлу. Моје лице, дакле, није изгледало нимало посебно и необично. Покушах да дозовем у сјећање све што се догодило, да подесим лице на неки други начин, како бих открио разлог оног необичног понашања пензионера на улици, али то ми није успијевало.

Из куће нисам излазио цијели тај дан. Наручио сам телефоном ручак, заповиједио момку да остави тацну пред вратима. Јео сам мирно, непрекидно посматрајући своје лице у огледалу. Примјетио сам да жваћем више на лијеву страну, покушао сам равномјерно распоредити храну, што се косило изгледа са дугогодишњом навиком. Али напољу то нико није могао да примјети, јер нисам ништа жвакао. Благи боже, шта је онда? Узнемирило ме је питање, прилегавши послије ручка једва сам заспао. Једва! Раније сам могао да спавам послије ручка, што ми је било неопходно за свијеж изглед увече, када сам обично наступао. Пред вече, телефонирали су ми да се јавим у телевизијски студио гдје имам разговор са дежурним новинаром о предстојећој великој турнеји у иностранству, као и о једној великој телевизијској серији чије је снимање већ заказано.

Подигавши крагну вукао сам се улицама као лопов, и да није било мањег инцидента нико ме не би опазио. Прелазећи улицу готово налетих на дежурног позорника, који ме заустави и затражи личну карту. Да не бјегите можда са мјеста злочина, приупита ме пола у шали а пола професионално строго, на шта га ја погледах у очи. То је било довољно, јер се сироти човек одједном промијени, просто преобрази, одмахну руком и ухвати за трбух од грчевитог смијеха. Мислио сам да ће пасти на земљу, да му је позлило, али он ме отури од себе и побјеже у страну, ближе зиду, на који се наслони челом тако да му шапка полети на тротоар. Био сам пренеражен.

Пројурих кроз хол ТВ центра, смркнул, портир ме је препознао и само се осмјехнуо, изгледа да је моја смркнутост спријечила код њега превелики смијех. Чекали су ме у студију, све је било спремно. Емисија је већ ишла, како се то код њих каже. Требало је да се ми укључимо сваки час. Морао сам да опустим лице, да отурим од себе смркнутост, да postanем нормалан. На жалост, одмах је нестало и нормалног понашања људи у студију. Смијех их је покосио. Репортер је морао да гледа у зид како би могао да поставља питања, камермани су се једва држали на својим високим сједиштима. Студио је просто полудио. Истовремено су се огласили и телефони дежурног уредника са примједбама гледалаца да се одмах прекине моја емисија пошто су просто сви полудили од смијеха. Цијела се нација смијала, а ја сам тупо буљио у једнооку камеру.

Побјегах из студија кад је новинар изгубио равнотежу и треснуо са столице, на под. Био сам огорчен на себе, на свој позив, на људе око себе. У соби ме је чекало најгоре изненађење, јављено ми је телеграмом да одмах дођем кући, на село, пошто је мајка умрла. Иако је била стара, нисам очекивао тако скори крај.

Кући стигох прекасно да видим мајку на одру, колона је већ кренула према гробљу. Запутих се одмах за том тужном поворком, јецајући непрекидно. Неспоразуми са свијетом ових последњих дана као да су моју жалост повећали неслућено. Сусретох колону управо пред гробљанском капијом. Прогурах се између људи, замишљених или у причи. Тамо је била моја мајка, ја нисам могао да се обуздам, ридао сам као мало дијете, просто чупао косу. Била је то једина особа коју сам имао, коју сам волио и која ме је могла разумијети, која ми се никада није смијала.

Гроб је већ био ископан. Ту ће она лежати, мислио сам и пао преко ковчега, као мало дијете, не дозвољавајући да га спусте у земљу. Једва ме одвојише. Јаки људи, четворица на броју, помоћу конопца спустише вео-

ПОВЕЉА
ОКРОВА

ма вјешто ковчег у раку. Забубња одозго земља, а ја први пут подигох главу и погледах људе око себе, како бих са њима подијелио дио своје туге. Неки су били смркнути, други су држали руке преко очију, избјегавајући да гледају према гробу. Одједном смијех пуче као прангија. Гледао сам те људе, у чуду, шта то раде на мјесту гдје се нико никада није смијао! Јесу ли полудили! Сузе су им текле, али не сузе попут мојих, него бијесне сузе смијеха. Падали су по гробовима, пресавијали се као да ћу пуцати на њих.

Гробље се испразни, гробари су окренули леђа гробу, наслоњени на лопате чекали су да све прође како би могли да заврше свој посао. Ужас ме је просто дотукао, као да ме неки оштри нож пара изнутра.

Што даље одавде, викало је нешто у мени, исјећни своје лице изнаказити га, да се више нико не насмије када ме види.